

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ

IV

ВОСТОК
И

Министерство образования и науки Украины
Донецкий национальный университет

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ

IV

Донецк
Юго-Восток
2002

УДК 82(066)
ББК Ш.я43
Ф545

Збірник наукових праць філологічного факультету присвячено дослідженню актуальних проблем теорії та історії світової літератури.

Для наукових робітників, спеціалістів-філологів, аспірантів і студентів філологічних факультетів, викладачів мови і літератури в школі.

Редколлегия: д-р филол. наук В.В. Федоров (*отв. редактор*), д-р филол. наук М.М. Гиршман, д-р филол. наук С.А. Небольсин, д-р филол. наук Л.А. Мироненко, д-р филол. наук Е.С. Отин, д-р филол. наук Н.А. Луценко, д-р филол. наук А.А. Загнитко, д-р филол. наук Л. Бартошевич, д-р филол. наук В.Д. Калиущенко, д-р филол. наук В.М. Калинин, канд. филол. наук Л.Т. Сенчина (*отв. секретарь*), канд. филол. наук П.Т. Тимофеев

Рецензенты: Фризман Л.Г., д-р филол. наук;
Гусев В.А., д-р филол. наук

*Утверждено на заседании ученого совета
Донецкого национального университета
(протокол № 1 от 27 сентября 2002 г.)*

Филологические исследования: Сб. науч. работ / Донецкий
Ф545 национальный университет. — Вып. 4. — Донецк: ООО «Юго-Восток,
Лтд», 2002. — 332 с.

ISBN 966-8278-45-3

Сборник научных работ филологического факультета посвящен исследованию актуальных проблем теории и истории мировой литературы.

Для научных работников, специалистов-филологов, аспирантов и студентов филологических факультетов, преподавателей языка и литературы в школе.

**УДК 82(066)
ББК Ш.я43**

**ISBN 966-8278-30-5 (серия)
ISBN 966-8278-45-3**

© Донецкий национальный
университет, 2002

ЗАРУБЕЖНОЕ ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ

С.В. Безчотнікова (Маріуполь)

УДК

РЕЦЕПЦІЯ ТВОРЧОСТІ Є.ЗАМЯТИНА В АНГЛО-АМЕРИКАНСЬКОМУ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВІ 50 – 70-Х РР. XX СТОЛІТТЯ

Реферат. У статті зроблено спробу виявити причини активізації інтересу до творчості відомого російського письменника Є. Замятіна в англо-американському літературознавстві 50-70-х рр. XX століття. На думку автора, це обумовлено не тільки біографічними фактами (перебуванням у Великобританії, наявністю англійської теми в його творчості), але й іншими причинами. Цьому сприяв співзвучний творчості письменника, проблематиці відомішого замятінського роману «Ми», англо-американський літературний контекст, у якому його твори стали не тільки зрозумілими, але й достатньо популярними. Розчарування суспільства в ідеях філософії раціоналізму, яка панувала в США та Великобританії на початку XX століття, припадає на 50-70-і рр., коли творчість письменника стає аргументом не лише в літературознавчих, але й у філософських і політичних дискусіях.

Ключові слова: антиутопія, літературний контекст, англійська тема, прагматизм, персоналізм.

50-70-ті роки XX століття в англо-американському літературознавстві характеризуються активізацією інтересу до творчості відомого російського письменника Є.Замятіна. У ці роки з'являються значні для замятінознавства наукові дослідження творчості письменника Деніела Річардса, Вільяма Браунінга, Крістофера Коллінза, Пітера Фішера, Рут Мейер, Алекса Шейна, Мільтон Ейр, низка наукових статей Річарда Грега, Оуен Ульф, Рея Перрота, Сьюзен Лейтон, Елізабет Стейнбек, Едварда Брауна, Джона Уайта та інших. У 1962 році в Лондоні Д. Річардсом надрукована перша монографічна праця, присвя-

чена Замятіну, 1968 р. у Нью-Йорку виходить добре знана серед замятінознавців книга Алекса Шейна "Життя та творчість Євгена Замятіна". У цілому з п'ятдесятих до сімдесятих в англomовних періодичних виданнях було надруковано близько 50-ти статей про його творчість, понад 30 рецензій і відгуків на переклади й видання творів іноземними мовами. Ім'я Замятіна стало відоме зарубіжним критикам, літературознавцям не тільки у зв'язку з романом "Ми". На сьогодні у Британській національній енциклопедії письменникові присвячено 7 статей, що стосуються різних аспектів його літературної діяльності.

Чим був зумовлений інтерес до художньої спадщини "великого єретика" в англо-американському літературознавстві саме в цей історичний період?

Творчість Замятіна була завжди близька англійській та американській дійсності початку ХХ століття навіть через суто біографічні та фактографічні чинники. Передусім це пов'язано з перебуванням Замятіна у Великобританії, коли він навчався, а пізніше здійснював керівництво будівництвом п'яти російських криголамів. Усе це суттєво вплинуло на його світосприймання та проблематику творчості. Настрої прогресивних кіл англійського суспільства виявилися співзвучними його внутрішньому світу, близькими його допитливій, обдарованій натурі.

У літературному середовищі Замятіна жартома і всерйоз називали англійцем за вишукані манери, підкреслену акуратність і бездоганну англійську мову. О.Блок уважав його "англійцем московським", М. Ремізов писав: "Замятін з Лебедяні... Прізвисько – "англієць" ... а розійдеться – дивіться: лебедянський молодик з проділом". Саме "англієць" дивиться на нас з портретів письменника, виконаних відомими художниками початку ХХ століття Ю.Аненковим та Б.Кустодієвим.

Відомі російські дослідники спадщини митця І. Шайтанов, О.Скороспелова, Л.Полякова виділяють два основні напрями у творчості Замятіна, а саме: англійську тему та національно-колеритну російську. Ще в 20-ті роки критика намагалася осмислити, як поєднуються в літературному доробку письменника "відчуття" Русі, знання звичаїв російської "глибини" та співзвучність ритму європейської цивілізації. Я.Браун у

роботі 1923 року писав: "... сила і могутня широчінь діапазону та художнього осягання письменника саме в тому, що з Алатири, з Баріби та Нечоси погляд його сягає перекидним вогнем до Лондона, у гущину європейської цивілізації, у Джесмонд, у душу вікарія Дьюлі та Кембла, і там міщанину - звіру відгукнувся міщанин-автомат". Зам'ятін "не з Алатири дивиться на світ і не з Лондона, але десь між Алатирем та Лондоном буде дім свій і храм свій. Машинний, індустріальний побут вбиває людську особистість так само нещадно, як і патріархальний, звірячий, повітовий" [3, с.209]

Повернувшись із Англії, Зам'ятін завершує роботу над британським матеріалом. У 1918 році з'являється повість "Острів'яни", у 1921 – оповідання "Ловець людей", яке пізніше було перероблене автором в п'єсу "Суспільство почесних дзвонарів". У цей час Зам'ятін плідно працює в правлінні Спілки діячів художньої літератури, видавництві "Всесвітня література", редагує та пише передмови до видань відомих зарубіжних письменників, в основному англійських – Г.Уеллса, Д. Лондона, О. Генрі, Б. Шоу,

Д. Джойса, а також Р. Роллана та А.Франса. З 1917 до 1921 року Зам'ятін створює такі значні твори, як "Печера", "Мамай", "Вогні святого Домініка" й пише відомий сьогодні всьому світу роман "Ми".

До 1970 року англійські та американські читачі мали можливість познайомитись тільки з Нью-Йоркськими виданнями 15-ти оповідань Зам'ятіна 1967 року видання та романом "Ми", що виходив у 1924, 1959, 1960 роках, книгою його есе, підготовленою до друку 1970р. у Чикаго Мірою Гінзбург.

Наведемо слушні зауваження російського дослідника Володимира Бодрова щодо публікації творів Зам'ятіна у періодичних емігрантських виданнях. Він зазначає, що журнали російського зарубіжжя не друкували твори Зам'ятіна з 1927 до початку 50-тих рр. "Винятком був лише нарис "Про Горького", що вийшов у Нью-Йоркському виданні "Новоселья" [1, с.23], в 1942 році після статей у журналах "Грани" та "Новый журнал" ситуація змінюється. Знову-таки в 50-70-ті роки такі російські емігрантські видання, як "Мости" (Мюнхен), "Возрождение" (Париж), "Опыты" (Нью-Йорк), "Вестник" (Париж – Нью-Йорк) активно друкують твори письменника.

Але вчений не бере до уваги твори, що ввійшли до збірок та антологій, яких нараховується в зарубіжних виданнях близько 30-ти. Це засвідчує одна з найповніших зарубіжних бібліографій творчості письменника, що складена Гарі Керном.

На сьогодні залишається без відповіді питання про долю оригіналу замятінського роману. Російські дослідники, виходячи з біографії письменника, вважають, що оригінал роману було відправлено до Нью-Йорка у 1921 році для перекладу англійською і що саме він був виданий у 1924 році Г. Зільбургом та передрукований у 1952 році. Але відомий американський дослідник творчості Замятіна Гарі Керн підкреслює, що рукопис “Ми” ще не знайдено і, можливо, він “знаходиться в радянських архівах або в матеріалах Людмили Замятіної, очікуючи уваги текстолога, якому пощастить” [10, с.10]. Отже, пошуки оригіналу продовжуються.

Дослідження вчених Сполучених Штатів Америки та Великої Британії спиралися на чотири видання роману “Ми”. Перший переклад, як зазначено, був зроблений Г.Зільбургом у 1924 році та передрукований у 1952. Цей текст, як вважають американські дослідники, передає дух двадцятих років, але здається застарілим та мертвим. Переклад Бернарда Гілберта Гуерні 1960 року вважається більш живим, образним, послідовнішим щодо оригіналу, але на нього не можна орієнтуватися при проведенні літературознавчого аналізу. Для академічних студій застосовується переклад Міри Гінзбург, що поєднує кращі риси перекладі Г.Зільбурга та Г.Гуерні. Четвертий переклад був здійснений у 1987 році С.Сіораном і побачив світ у видавництві “Ардис”.

У той час, коли на батьківщині письменника про нього мало хто знав, у США та Англії його творчість була не тільки об’єктом дослідження науковців, а й вивчалася у коледжах. Американські дослідники зазначають, що найбільшій популярності набув роман “Ми”. Гарі Керн називає твір “найбільш значною антиутопією ХХ століття” [10, с.10], Алекс Шейн – романом, “філософські проблеми якого були і є найважливішими для людства” [8, с.139], Кетрін Льюїс і Гарі Вебер відзначають, що “замятінський видатний роман “Ми” продовжує викликати захоплення” [7, с.253]. Можна констатувати, що в англomовному світі Замятіна вважають одним із найвидатні-

ших письменників ХХ століття. Роман “Ми” вивчався американськими та англійськими славістами більше, ніж будь-які інші твори сучасної російської літератури, з різних наукових позицій і не лише в курсі історії слов’янської літератури, а й політології, історії. Роман викликав також значний інтерес у дослідників жанру антиутопії, наукової фантастики. Цей феномен американські вчені пояснюють декількома чинниками. По-перше, у 60-ті роки слов’янські студії в США були пов’язані з аналізом радянської літератури 20-х, оскільки це була маловивчена тема, яка давала широкий простір для перекладів і критиків. По-друге, це пояснюється відкриттям американцями видавництва “Ардіс”, що почало публікацію оригінальних творів сорокарічної давнини. Популяризації російської літератури сприяв також значний вплив російської формальної школи на американське академічне літературознавство.

Це явище має більш значне підґрунтя. В англо-американській філософській та естетичній думці першої половини ХХ століття панували ідеї прагматизму та персоналізму, що мали відбиття у творчості письменника.

У Сполучених Штатах Америки протягом усієї першої половини ХХ століття прагматизм виступає в ролі провідної, навіть офіційної, ідеологічної сили, а в Англії він стає власником думок більшості представників правлячого класу. У працях Вільяма Джемса (США) та Ф.Шиллера, Д.Дьюї (Великобританія) було проголошено культ корисності, коли істина розглядалася як те, “що працює та має практичні наслідки” [2, с.113].

Це збігалось в США з економічною ситуацією, епохою індустріальної революції, стрімким зростанням міст і розвитком промисловості. Ці ідеї породили міф відкритих можливостей, що отримав назву “американської мрії” та зробив прізвиська Рокфеллера, Форда, Карнегі певними символами своєї епохи. В суспільній думці вперше постає антиномія між культурою і цивілізацією.

В Англії популярності набуває філософська теорія держави та індивідуальності Бернарда Бозанкета та персоналізм Джона Мак-Таггерта, тому що увага громадськості в той час була прикута до політичних подій. Політизація філософської та естетичної думки пов’язана з такими значними подіями,

як світова економічна криза, загроза фашизації та громадянські війни у Європі та Азії.

Таким чином, економічні та соціальні умови в цих країнах, а саме: стрімкий розвиток технічного прогресу, популярність філософської теорії прагматизму, політизація суспільного життя і зростання уваги громадськості до проблеми “держава та людина” створили основу, а саме соціально-культурний контекст для досягання замятінського задуму.”

Основною ідеєю філософської концепції прагматизму був раціоналізм. Засновник американського прагматизму Вільям Джемс створив прагматичну теорію істини, за якою істина – це корисність, що створюється в процесі перевірки ідеї, працює і має практичні наслідки.

У художньому світі роману Замятіна “Ми” користь теж постає як домінуючий принцип розвитку суспільства, раціоналізм життя виведено в ранг культу. Існування людей у Єдиній Державі, що виходить навіть з її назви, суворо регламентується зведенням законів – Скрижалями, що є “серцем та пульсом” Єдиної Держави. За виконанням порядку суворо слідкує Бюро Хранителів. Воно має, як і давня інквізиція, велику кількість шпигунів, що “любовно охороняють громадян від найменшої помилки”. Подолавши світові стихії – Любов та Голод, – Єдина Держава прагне замінити людям усе: втілення бога, об’єкт любові та поезії, родину та навіть власний мозок, що приймає за громадян рішення. Керує цією державою Благодійник, який має абсолютну владу над людьми і все на цьому світі здійснюється з його волі. Громадяни не мають імен та прізвищ, що нагадували б про належність до якогось роду, все замінює номер – парний – жіночий, непарний – чоловічий, підкреслюючи, що “я” – це тільки частинка маси. Але люди горді своєю схожістю та однаковістю. Ця любов до порядку та організованості виховується в них роками: декламацією щоденних од Благодійникові, читанням Єдиної державної газети та вивченням Єдиної науки, щоденним суворим маршем рівними рядами по чотири, із захватом відбиваючи такт. Увесь порядок тримається на жажі, що породжує Газовий Дзвін та Машина страт Благодійника.

Раціоналізовані до абсурду і всі державні інститути. Виховання дітей відбувається на Дитячо-Виховному заводі, у

школах викладання ведуть роботи, популяризація Єдиної науки здійснюється за допомогою фонолєкторів, мистецтво стало державною службою, що вихваляє діяльність Єдиної Держави. Геніальною вважається таблиця множення, а найвидатнішою пам'яткою давньої літератури – розклад залізниць, що ретельно вивчається у школі. Регламентується рожевими талончиками особисте життя людей, а єдине свято, що залишилося у державі – це день Одноголосності. Обожаючі технократичні ідеї, Єдина Держава провела реформи у промисловості та сільському господарстві, як наслідок залишилося в живих тільки 0,2 відсотка населення. Математично-раціонально було побудовано і державний устрій. Його звільнили від різних органів ради, парламентів, сенатів, міністерств, судів тощо. Через Медичне Бюро своєчасно ліквідується населення, заражене скептицизмом. І саме цей устрій громадяни Єдиної держави мріють привнести у космос за допомогою космічного корабля Інтегралу, щоб подарувати всесвітові свій безмежно математично-правильний порядок.

Така гротескна картина і є втіленням у життя абсолютно-го прагматизму на державному рівні.

Не менш важливим постулатом прагматизму є ідея його світосприймання. Людина нічого не може знати, крім власних відчуттів, власного досвіду. *“...світ кожного з нас, як би не відрізнялися наші уявлення про нього, завжди закладений у тому комплексі відчуттів, які дають нам матерію для думки... Мій світ - це один із мільйона таким же чином закладених (у цьому хаосі відчуттів), стільки ж реальних для тих, хто може їх вилучити”* [6, с.288-289], тобто існувати – це означає відчувати і бути відчутим. Джемса підтримує лідер англійського прагматизму Ф.Шиллер в тому, що безпосередній *“досвід є більш реальним, ніж “найвищі реальності”, які, як кажуть, повинні пояснити його”* [9, с.195]. Відкидаючи ці *“вищі реальності”*, Шиллер намагається ототожнити увесь світ, у якому ми живемо, із особистим досвідом людини, що включає в себе навіть сні, галюцинації, ілюзії. Ми бачимо, що логіка прагматизму, намагаючись бути конкретно та живою, відмовляється від розуму на користь інстинкту, переживанню, волі та дії.

Архітектоніку роману “Ми” побудовано саме на протис-

тавленні раціонального та відчутого. Твір має форму щоденникових записів головного героя Д-503, який є носієм свідомості у тексті. Його життя, а за ним і події роману розгортаються не за логікою Єдиної Держави, а за відчуттями Д-503. Саме його власний досвід – стурбованість, зацікавленість, симпатії, співчуття, а потім і кохання призводять до внутрішнього конфлікту, який поступово переростає у конфлікт зовнішній – особистості з державою. Перша зустріч з І-330 викликає в героя роздратування, саме вона хвилює його своєю алогічною зовнішністю. Потім – її гра на фортепіано при розумовій оцінці, як хаотичної, пробуджує відчуття повільного солодкого болю, але герой швидко опановує себе і знову стає як усі. При повторенні успіхів Єдиної Держави у шостому записі конспекту для отримання впевненості герой починає вагатися, з'являється замість ясності якийсь “чотирилайний ікс”, і спроби вирішити це рівняння завершуються усвідомленням того, що щось трапилось.

Так музика пробудила почуття, стурбувала внутрішній світ людини і зруйнувала математично-вивірену, але штучну життєву гармонію. Після відвідування Жовтого Будинку разом з І-330 головний герой уперше побачив сон, його уявлення звернулось до минулого, до пра - правідчуттів. Саме через сни до нього поступово приходить його людське “Я”. У десятому конспекті своїх записів він уже констатує, що “з'явилися два Д-503, один той, що був раніше, а інший...” [4, с.49]. Хвороба виявляється коханням, стають реальністю сни, а в Медичному Бюро Д-503 поставили дивний діагноз – у нього виявлено душу. Відчуття відкривають головному герою несподіваний світ за Зеленою стіною, тільки підсвідоме “Я всередині, у темряві ... Один крок – під ногами хитнулось. Я повільно, м'яко поплив кудись униз, в очах стало темно, я помер” [2, с.73-74] дає можливість побачити новий світ. Наприкінці роману Д-503 пише, що починає відчувати себе, свою індивідуальність. Світ перевертається - те, що колись було близьким, стало чужим, красиве стає потворним та навпаки. Почуття переповнюють серце героя, кохання разом з радістю приносить біль та жаль, він пише про своє особисте щастя. Саме почуття, ревності та ненависть і призводять до зради та сцени страти в останніх записах щоденника.

Основна мета філософської теорії, про яку пише Шиллер в "Загадках сфінкса", полягає у визнанні безсилля зробити рішучий вибір між альтернативним рішенням "кінцевих" питань світогляду. Потрібен акт волі для вибору та акт віри у можливість кращої альтернативи. Наприкінці життя його охоплюють песимістичні настрої. Ідеї гуманізму, що звучали в перших його роботах, втрачають своє первинне значення.

Вагаючись перед прийняттям важливого рішення, головний герой роману Зам'ятіна зраджує своє кохання і своє нове внутрішнє "Я". Песимістичний настрій з'являється у читача від нездійснених сподівань, марних спроб героя стати дійсно Героєм. Це зумовлено і самими законами антиутопічного жанру, оскільки перед нами розгортається сатирична, гротескна картина того, що не повинно стати реальністю.

Джордж Браун у статті, присвяченій антиутопічним романам під назвою "Дивний новий світ", "1984" і "Ми": есе з антиутопії" пише, що, незважаючи на іронію, твір Зам'ятіна навіює оптимізм, що йде від гегелівського розуміння історичного процесу. Благодійник не має повного контролю, революційні події тривають, і щодо розв'язки існує багато сумнівів, якою вона буде далі. Він теж мимоволі торкається антираціоналістичного характеру твору, констатує, що, *"незважаючи на свій кричущий антираціоналізм, "Ми" є дійсно великою книгою, яка можливо, переживе своїх родичів по жанру"* [5, с.32].

Саме в 50-60-ті роки філософія прагматизму переживає кризу, що характеризується "повстанням проти розуму", популярною стає вже екзистенціальна проблематика. Зауважимо, що саме заклик проти раціоналізації свідомості, проти крайнього прагматизму звучить як висновок у фіналі зам'ятінського роману "Ми".

Безумовно, можливість прочитати роман з позиції відомої у XX столітті в англomовному світі філософії прагматизму не є єдиним чинником, що пояснює його актуальність та популярність у США та Англії.

Щодо літературної ситуації, зам'ятінський роман органічно ввійшов в англійську літературну, а саме утопічну традицію, оскільки, починаючи з Томаса Мора, утопія вважається

національним жанром британської літератури. Відтак, характеризуючи роман, американські дослідники називають як «“англійських родичів” Замятіна» [5, с.46] Оруелла і Хакслі, а також його попередника Г.Уеллса. Посилення уваги до творчості Замятіна в середині XX століття пов'язано також, як одним із факторів, з формуванням в англійській літературі напрямку сатиричного роману. Її представили автори старшого покоління: Д.Голсуорсі, Б.Шоу, Г.Уеллс. Сатиричний дух англійської літератури та її критичну направленість розвивали письменники молодшого віку Е. Форстер, О. Хакслі, Д. Оруелл та І. Во. Основними темами творів зазначених авторів саме були протиставлення матеріального прогресу моральному занепаду суспільства, дегуманізація людини в стандартизованому суспільстві та зображення західної цивілізації у стані кризи. Безумовно, що саме в такому літературному контексті творчість Замятіна мала благодатну основу для сприймання.

Американська література початку століття розвивається під впливом англійської. У творах відомих американських авторів також порушується близька замятінській творчості проблематика.

Про неможливість поєднання прогресу та вдосконалених соціально-політичних інститутів пише у своїй “Автобіографії” онук шостого президента Сполучених Штатів Америки історик та публіцист Генрі Адамс. Засудження механістичних сил сучасності та песимізм щодо відродження традиційних американських цінностей лунає в післявоєнних романах Д. Стейнбека, пародія на роботизоване суспільство та тоталітаризм з'являється у романі-антиутопії Курта Воннегута “Утопія – 14”, міфологія сучасного індивідуалізму створюється Е. Хемінгуєм. Американська література другої третини XX століття приходить до висновку про пошуки шляхів до врятування людської душі, “людський фактор” стає основною концепцією творчості.

Ще в 20-ті роки Замятін підкреслював, що його роман – це “сигнал про небезпеку, що загрожуватиме людині, людству від гіпертрофованої влади машин та влади держави” [4, с.402]. Секрет його популярності полягає в тому, що він передбачив основні питання, що хвилюватимуть людство у XX столітті по обидві сторони океану. Західна Європа та Сполучені Штати

Америки зіткнулися з проблемою втрати духовності як наслідку технократичної революції, Схід – з деградацією особистості в умовах тоталітарної держави. Але, на превеликий жаль, тільки після усвідомлення цих наслідків нащадки ретельно прочитали зам'ятінський роман, звернули увагу на його літературну спадщину. Тому пік інтересу до його творчості на Заході та в США припадає саме на 50-70-ті роки; публікація та вивчення творчості цього видатного письменника на батьківщині починається тільки після 1989 року, у пострадянському культурному просторі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бодров В.А. Творчество Е.Замятина в контексте журналистики русского зарубежья 20-80-х гг.: Дис. канд. фил. наук. – М., 1998.
2. Богомолов А. Англо-американская буржуазная философия. – М., 1964.
3. Браун Я.В. Взыскующий человека: Творчество Евгения Замятина / Публ. Н.Н. Соболевской // Критика и критики в литературном процессе Сибири XIX-XX веков: Сб. научн. трудов. Новосибирск: Наука. Сиб. Отд. – 1990.
4. Замятин Е. Избранные произведения. – М., 1990.
5. Brown E. J. Brave New World, 1984, and We: an essay of anti-utopia. Ann Arbor: Ardis, 1976.
6. James W. The Principles of Psychology. Vol.1-2. London, 1891
7. Lewis K & Weber G. Zamyatin's "We", the Proletarian Poets and Bogdanov's "Red Star" // Russian Literature Triquately. – 12. – 1985.
8. Shane Alex The Life and Works of Evgeniy Zamyatin. - Los Angeles: University of California Press, 1968.
9. Schiller F.C.S. Humanism. London, 1903.
10. Zamyatin's "WE": A Collection of critical essays. Ed. and introd. By G.Kern. – Ann Arbor, Mich.: Ardis, 1988

С.В. Бесчетникова

РЕЦЕНЗИЯ ТВОРЧЕСТВА Е.ЗАМЯТИНА В АНГЛО-АМЕРИКАНСКОМ ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИИ 50 – 70-Х ГГ. XX ВЕКА

В статье сделана попытка выявить причины активизации интереса к творчеству известного русского писателя Е. Замятина в англо-американском литературоведении 50-70-х гг. XX века. По мнению автора это обусловлено не только биографическими фактами, а именно пребыванием Замятина в Великобритании, наличием английской темы в его творчестве, но и другими причинами. Этому способствовал созвучный творчеству писателя англо-американский литературный

контекст, в котором его произведения стали не только понятными, но и достаточно популярными. Основные идеи, господствовавшей в США и Великобритании в начале столетия философии рационализма, органично накладываются на проблематику известнейшего замятинского романа «Мы». Разочарование в них общества происходит именно в 50-70-х гг. XX века, когда творчество писателя становится аргументом не только в литературоведческих, но и в философских, политических дискуссиях. (Филологические исследования. – Вып. 4. – 2002. – С.311-322).

Ключевые слова: антиутопия, литературный контекст, английская тема, прагматизм, персонализм.

Bezchotnikova S.V.

E. ZAMYATIN'S CREATIVE WORK RECEPTION IN ENGLISH-AMERICAN STUDY OF LITERATURE OF 50-70S OF THE XX CENTURY

This article deals with the problem of increasing attention to the creative work of well-known Russian writer E. Zamyatin in English-American study of literature of 50-70s of the XX century. To author's mind it could be explained not only by biographical facts, such as studying in Great Britain and the English theme in his stories, but by other reasons as well. Due to English-American literary context Zamyatin's works became easy to understand. The popularity of the rationalism philosophy. American and English societies were disappointed in rationalism philosophy ideas in 50-70s of the XX century. (Philological researches. – Ed. 4. – 2002. – P.311-322).

Key words: Anti-Utopia, literary context, English theme, pragmatism, personalism.